خون
فصلنامه پژوهشی
دوره ۱۳ شماره ۴ زمستان ۹۵ (۲۷۶-۲۶۹)

مقاله پژوهشی

مقایسه وضعیت دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی (تاسوعا، عاشورا و ایام قدر) با روزهای عادی در سازمان انتقال خون شیراز از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

لیلا کسراییان[۱]، ندا نگارستانی[۲]، محمد حسین کریمی[۳]، ژاله فرخی‌زاده[۴]

چکیده

سابقه و هدف

بعضی از اهداکنندگان به دلایل مذهبی در مناسبت‌ها خون اهدا می‌کنند. این مطالعه به مقایسه وضعیت دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در روزهای مذهبی و روزهای عادی پرداخته است.

مواد و روش‌ها

مطالعه مقطعی بر روی داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه تاسوعا و عاشورا و سه روزه ایام قدر سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و داوطلبینی که در همان بازه زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی به سازمان انتقال خون شیراز مراجعه کرده بودند انجام گرفت. وضعیت دموگرافیک اهداکنندگان و شیوع هپاتیت B ، C و HIV داوطلبان در دو بازه با هم مقایسه شد. یافته‌ها توسط آزمون مقایسه نسبت‌ها و نرم‌افزار medcal ۱۸ مقایسه شدند.

یافته‌ها

تعداد مراجعین اهدای خون به طور قابل ملاحظه‌ای در تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود(۹۶۵۹ در مقابل ۹۸۴۹)(۱/۴ برابر). شیوع هپاتیت B و C در تاسوعا و عاشورا به ترتیب کمتر از یک ماه قبل از آن بود(۰/۰۷٪ در مقابل ۰/۱۲٪)، (۰/۰۱٪ در مقابل ۰/۱۰٪)(p< ۰/۰۰۱). شیوع عفونت‌های هپاتیت B و C در ایام قدر کمتر از روزهای عادی بود(۰/۱۰٪ در مقابل ۰/۱۳٪)(۰/۰۶٪ در مقابل ۰/۰۸٪)(p< ۰/۰۰۱). شیوع HIV در مراجعین این ایام مذهبی و یک ماه قبل از آن صفر بود. میزان معافیت در روزهای مذهبی دو بازه زمانی تفاوت معناداری نداشت.

نتیجه گیری

با توجه به بالاتر بودن تعداد داوطلبان اهدا و پایین‌تر بودن میزان شیوع عفونت‌های هپاتیت B و C در اهداکنندگان مناسبت‌های مذهبی، جذب اهداکنندگان و فراهم نمودن امکانات اهدای خون می‌تواند به افزایش سلامت و کفایت خون منجر شود.

کلمات کلیدی: اهدای خون، نگرش، اهداکنندگان خون، مذهب، سلامت خون

تاریخ دریافت: ۹۴/۱/۱۷
تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۵

۱- مؤلف مسؤول: متخصص پزشکی اجتماعی ـ دانشیار مرکز تحقیقات انتقال خون ـ مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز ـ شیراز ـ ایران ـ صندوق پستی: ۱۱۵۳

۲- روانپزشک ـ مرکز تحقیقات انتقال خون ـ مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز ـ شیراز ـ ایران

۳- PhD ایمونولوژی ـ دانشیار مرکز تحقیقات پیوند ـ دانشگاه علوم پزشکی شیراز و مرکز تحقیقات انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز ـ شیراز ـ ایران

۴- کارشناس ارشد ژنتیک ـ مرکز تحقیقات انتقال خون ـ مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز ـ شیراز ـ ایران

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

مقدمه

اهداکنندگان سالم، رکن اساسی تامین خون سالم و کافی می‌باشند. برای تهیه خون سالم، تشویق و جذب اهداکنندگان داوطلب از جمعیت کم خطر جامعه و انگیزه بخشی به آن‌ها برای اقدام به اهدای خون بسیار مهم می‌باشد. از طرف دیگر طراحی و برنامه‌ریزی به منظور تشویق آن‌ها به اهدای مستمر بسیار ضروری است(۱). مطالعه‌های متعدد نشان داده است که انجام رفتارهای نوع‌دوستانه به اعتقادات مذهبی افراد وابسته است بنابراین به نظر می‌رسد بایستی بین اعتقادات مذهبی و اهدای خون ارتباط وجودداشته باشد(۵-۲). مطالعه‌ای که در ایران در زمینه انگیزه‌های اهدای خون انجام گرفت، نشان داد که بعد از کمک به هم‌نوع، انگیزه‌های مذهبی، مهم‌ترین انگیزه اهدای خون بود که در آن مطالعه، ۷/۶٪ اهداکنندگان با انگیزه مذهبی خون اهدا کرده بودند(۶). در اسلام به نجات جان انسان‌ها و کمک به هم‌نوع بسیار تاکید شده است به طوری که در قرآن گفته شده که هر کس جان یک انسان را نجات بخشد، گویی جان همه انسان‌ها را نجات بخشیده است. بعضی از اهداکنندگان با انگیزه‌های مذهبی و اعتقادی و با نیت خیرخواهانه برای نجات جان بیماران در مناسبت‌های دینی- مذهبی برای اهدای خون مراجعه می‌کنند(۶، ۵). از مناسبت‌های دینی و مذهبی، روزهای تاسوعا و عاشورا(نهم و دهم محرم) و ایام قدر(شب‌های نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان) می‌باشد که مردم با بزرگداشت شهادت حضرت علی اولین امام شیعیان و این که هر عمل نیکو در این شب‌ها هزار برابر می‌شود، اقدام به عمل خداپسندانه اهدای خون می‌نمایند(۷).

هر ساله سازمان انتقال خون ایران، در این روزهای مذهی اقدام به برپایی مراکز سیار و ثابتی برای اهدای خون می‌نماید. در سال ۱۳۸۹ حدود ۳۷ هزار واحد خون در ایام تاسوعا و عاشورا جمع‌آوری شد که این میزان ۳/۵ برابر میزان اهدای خون در روزهای عادی(۴۹۰۰ واحد خون) بود(۳). گزارش‌های متعددی مبنی بر افزایش تعداد اهداکنندگان در سایر کشورهای مسلمان(ترکیه، آذربایجان، افغانستان، لبنان، عراق و دبی) در روزهای تاسوعا و عاشورا وجود دارد(۷). تاکنون مطالعه‌ای به منظور بررسی وضعیت دموگرافیک اهداکنندگان و شیوع بیماری‌های منتقله از راه خون در اهداکنندگانی که در مناسبت‌های مذهبی برای اهدای خون مراجعه می‌کنند، انجام نگرفته است. این مطالعه به منظور مقایسه وضعیت اهداکنندگان و سلامت آن‌ها در روزهای مذهبی(تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) و روزهای عادی انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

این مطالعه یک مطالعه مقطعی گذشته‌نگر بود که بر روی داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه تاسوعا و عاشورا(۹ و ۱۰ محرم) و سه روزه ایام قدر (۱۹، ۲۱ و ۲۳ رمضان) سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۸ و داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه و سه روزه یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی (۹ و ۱۰ ذیحجه و ۱۹، ۲۱ و ۲۳ ماه شعبان سال‌های مطالعه) برای اهدای خون به سازمان انتقال خون شیراز مراجعه کرده بودند، انجام گرفت. قبل از اهدای خون، اهداکنندگان بروشورها و پمفلت‌هایی در زمینه شرایط اهدای خون مطالعه کرده و در صورتی که حائز شرایط اهدا باشند، برای اهدای خون ثبت نام کردند. سپس تمام اهداکنندگان توسط پزشک برای دارا بودن شرایط اهدای خون مورد مصاحبه و معاینه قرار گرفتند. آزمایش‌های غربالگری الایزا آنتی‌ژن - آنتی‌بادی HIV (HIV Antigen/Antibody)، آنتی‌بادی هپاتیت C (Antibody HCV) و آنتی‌ژن هپاتیت B (HBs Ag) بر روی تمام کیسه‌های خون انجام گرفت. اطلاعات دموگرافیک اهداکنندگان از نرم‌افزار نگاره ویرایش ۵/۶۲ استخراج گردید. تعداد مراجعین، تعداد اهداکنندگان، میزان معافیت اهداکنندگان، سن، جنس، دفعات اهدا و میزان شیوع عفونت‌های منتقله از راه خون (هپاتیت B ، هپاتیت C و HIV) در اهداکنندگانی که در روزهای تاسوعا و عاشورا و ایام قدر مراجعه کرده بودند، با اهداکنندگانی که در همان بازه‌های زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی مراجعه کرده بودند، مقایسه گردید. از آزمایش آماری مقایسه نسبت‌ها با نرم‌افزار آماری Med cal ۸ جهت آنالیز داده‌ها استفاده شد.

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

جدول ۱: مشخصات کیت‌های آزمایش‌های غربالگری مورد استفاده از سال ۸۸ تا ۹۲

سال	آزمون‌های غربالگری HBsAg	آزمون‌های غربالگری HIV Ag/Ab	آزمون‌های غربالگری Anti-HCV
۸۸	Enzygnost HBS Ag5.0(Dade Behring)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	HCV3.0 with Enhanced SAVe (Ortho)
۸۹	Enzygnost HBS Ag5.0(Dade Behring)	Genscreen ULTRA HIV Ag-Ab(Bio- Rad)	Hepanostika Anti- HCV Ultra(BioMerieux)
۹۰	Enzygnost HBS Ag6.0(Siemens) MONOLISA Ag HBS PLUS (Bio- Rad)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti-HCV Ultra(BioMerieux)
۹۱	MONOLISA Ag HBS PLUS (Bio- Rad)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti- HCV Ultra(BioMerieux)
۹۲	Enzygnost HBS Ag6.0(Siemens)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti-HCV Ultra(BioMerieux)

جدول ۲: مشخصات کیت‌های آزمایش‌های تاییدی مورد استفاده از سال ۸۸ تا ۹۲

سال	آزمایش‌های تاییدی HBsAg	HIV وسترن بلات	HCV وسترن بلات
۸۸	HBsAg Confirmatory assay(Dade Behring)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics) Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics)	Inno-LIA HCV Score (Innogenetics)
۸۹	HBsAg Confirmatory assay (Dade Behring)	Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics) HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	Inno-LIA HCV Score (Innogenetics)
۹۰	HBsAg Confirmatory assay (Siemens) HBsAg Confirmatory test(Bio-rad)	Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics) HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)
۹۱	MONOLISA Ag HBS PLUS Confirmatory assay (Bio- Rad)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)
۹۲	HBsAg Confirmatory assay (Siemens)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)

یافته‌ها

بیشتر مراجعین برای اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی مرد بودند($p< ۰/۰۰۱$). از لحاظ وضعیت تاهل و دفعات اهدا، تفاوتی میان اهداکنندگان این روزهای مذهبی و روزهای عادی وجود نداشت. تعداد مراجعین برای اهدای خون و تعداد اهداکنندگان خون به طور قابل ملاحظه‌ای در روزهای تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود(به ترتیب ۹۵۶۹ در مقابل ۶۸۴۹ و ۶۷۷۶ در مقابل ۴۶۵۰)($p< ۰/۰۰۱$). مشخصات و نام کیت‌های غربالگری مورد استفاده در هر سال در جدول ذکر شده است(جدول ۱). تمامی نتایج مثبت توسط آزمایش‌های تاییدی مورد تایید قرار گرفتند(جدول ۲). میزان معافیت داوطلبان در بازه زمانی مورد مطالعه در ایام مذهبی(تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) با میزان معافیت روزهای عادی یک ماه قبل از آن تفاوت معناداری نداشت(جدول ۳). میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده و گیرنده خون در اهداکنندگان ایام تاسوعا و عاشورا و اهداکنندگان ماه قبل تفاوتی نداشت. میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده در اهداکنندگان ایام قدر بیشتر از اهداکنندگان یک ماه قبل از آن و اهداکنندگان تاسوعا و عاشورا بود(جدول۳). شیوع عفونت هپاتیت B و C در اهداکنندگانی که در روزهای تاسوعا و عاشورا سال‌های ۱۳۹۲- ۱۳۸۸مراجعه کرده بودند، کمتر از شیوع هپاتیت B و C در همان بازه زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌ها بود(جدول۳). هم چنین شیوع هپاتیت B و C در اهداکنندگانی که در ایام قدر مراجعه کرده بودند، کمتر از اهداکنندگان روزهای عادی همین بازه زمانی یک ماه قبل بود. شیوع HIV در داوطلبین مراجعه‌کننده در این ایام مذهبی(تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) و یک ماه قبل از آن صفر بود(جدول۳).

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

جدول ۳: مقایسه دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در بازه زمانی دو روزه(نهم و دهم محرم) و سه روزه ایام قدر (نوزدهم، بیست و یکم و یست و سوم ماه رمضان) که از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و داوطلبان اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه و سه روزه یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی(نهم و دهم ذیحجه و نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه شعبان) برای اهدای خون مراجعه کرده بودند.

تاریخ	تعداد مراجعین برای اهدا	تعداد مراجعین مرد	معاف موقت	معافیت به دلیل سلامت گیرنده	تعداد اهداکنندگان	تعداد مردان	اهداکنندگان بار اول	مجرد	شیوع هپاتیت B تعداد(٪)	شیوع هپاتیت C تعداد(٪)	شیوع HIV تعداد(٪)
نهم و دهم ذیحجه	۶۸۴۹	۶۳۰۸ (۹۲/۱)	۲۰۴۸ (۲۹/۹)	٪۵۲/۲۲	۴۶۵۰ (۶۷/۸۹)	۴۴۵۳ (۹۵/۷)	۱۰۵۰ (۲۲/۵)	۷۳۵ (۱۵)	۶ (٪۰/۱۳)	۵ (۰/۱۰)	۰
تاسوعا و عاشورا	۹۵۶۹	۹۱۴۴ (۹۵/۵)	۲۶۲۶ (۲۷/۴۴)	۵۴/۱۴	۶۷۷۶ (۷۰/۸)	۶۵۷۷ (۹۷)	۱۶۸۸ (۲۴/۹)	۱۰۵۹ (۱۵/۶)	۵ (٪۰/۰۷)	۱ (۰/۰۱)	۰
p-value		p< ۰/۰۰۱	p= ۰/۰۶۹	p= ۰/۲	p= ۰/۰۰۷	۰/۰۰۳	p= ۰/۱۶	p= ۰/۹۴	p< ۰/۰۰۱	p< ۰/۰۰۱	
CI95		(۲/۲-۳/۸) CI = ۳	(-۵/۰۷) (-۱/۱۵ ۲/۴	(-۵/۱) ۲ (۱/۱ CI=	(۱/۲۷-۴/۷۳) ۳	(-۲/۰۲) (۰/۵۸ ۱/۳	(۰/۸۶-۲/۰۲) ۲/۴	(-۳/۴) ۰ (۳/۴۱	(-۳/۶۶) ۰/۰۵ (۳/۵	(-۳/۴۸) (۳/۳۰ ۰/۰۹	
نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه شعبان	۱۴۵۳۸		۳۳۲۴ (۲۹/۷)	۵۰/۷۸	۹۸۰۸ (۶۷/۲)	۹۳۷۰ (۹۵/۵)	۲۸۲۴ (۲۸/۷)	۱۷۱۱ (۱۴/۴)	۱۲ (۰/۱۲)	۷ (۰/۰۸)	۰
نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم رمضان (شب‌های قدر)	۱۱۹۴۹		۳۷۶۱ (۳۱/۴۷)	۴۳/۴	۷۸۲۰ (۶۵/۴)	۷۵۵۷ (۹۶/۶)	۲۱۰۷ (۲۶/۹)	۱۴۲۲ (۱۸/۱)	۸ (۰/۱)	۶ (۰/۰۶)	۰
p-value			p= ۰/۰۸	p= ۰/۰۰۲	p= ۰/۰۱	۰/۰۰۳	۰/۰۱	۰/۶	۰/۰۰۱	p< ۰/۰۰۱	
CI 95		(۳/۵-۴/۵) CI=۴	(-۳/۷۸) (-۰/۲ ۱/۷۷	(-۱۱/۵) ۷ (۲/۵	(۰/۳۹-۳/۲۱) ۱/۸	(-۱/۶۹) (۰/۵۱ ۱/۷	(-۰/۷-۴/۳۲ ۱/۸	(-۳/۳۹) (-۱/۹۹ ۰/۷	(-۲/۹۵) (-۲/۹ ۰/۰۲	(-۲/۸۸) (-۲/۸ ۰/۰۲	

بحث

در این مطالعه تعداد مراجعین برای اهدای خون به طور قابل ملاحظه‌ای در تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود(۹۵۶۹ در مقابل ۶۸۴۹)(۱/۴ برابر). در مطالعه دیگری که در ایران در سال ۱۳۸۶ انجام شد، نشان داده‌اند که تعداد اهداکنندگان در ایام محرم نسبت به ایام عادی حدود۲۲٪ افزایش یافته است(۳). بعضی از مردم با انگیزه‌های مذهبی و اعتقادی با نیت خیرخواهانه برای نجات جان بیماران، اقدام به اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی مانند محرم و رمضان می‌کنند که این امر موجب افزایش تعداد اهداکنندگان در این ایام می‌شود(۷). از طرف دیگر عده‌ای از افراد نذر می‌کنند که اگر به آرزوی قلبی خود رسیدند، خون اهدا کنند. مطالعه دیگری نیز نشان داد که افراد با اعتقادات مذهبی در فعالیت‌های انسان‌دوستانه مشارکت بیشتری انجام می‌دهند که این امر می‌تواند افزایش تعداد اهداکنندگان را در ایام مذهبی توجیه نماید(۷، ۳). در این مطالعه تعداد داوطلبان اهدای خون در ایام قدر نسبت به ماه قبل از این مناسبت افزایش نیافته بود.

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

در حالی که در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۰ در ایران انجام گرفت، تعداد اهداکنندگان در این شب‌ها ۳/۵ برابر افزایش یافته بود(۳). علت عدم افزایش تعداد اهداکنندگان در این مطالعه در ایام قدر ممکن است کاهش تعداد اهداکنندگان در ماه رمضان باشد زیرا بعضی از روزه‌داران فکر می‌کنند اهدای خون ممکن است گرسنگی آن‌ها را افزایش دهد یا منجر به ضعف به دنبال اهدای خون شود.

در این مطالعه میزان شیوع هپاتیت‌های B و C در اهداکنندگان مراجعه‌کننده در مناسبت‌های مذهبی (تاسوعا و عاشورا و شبهای قدر) کمتر از روزهای عادی بود. ممکن است افراد مذهبی به دلیل وجود باورهای قلبی و اعتقادی از انجام رفتارهای پرخطری که سلامت خون را به خطر می‌اندازد اجتناب نمایند و از طرف دیگر ممکن است این اهداکنندگان تنها با انگیزه کمک به هم‌نوع و رضایت الهی برای اهدای خون مراجعه کنند. شاید این دلایل پایین‌تر بودن شیوع عفونت‌ها را در اهداکنندگان مراجعه‌کننده در ایام مذهبی توجیه نماید. انگیزه‌های مذهبی یکی از انگیزهای مثبت برای اهدای خون می‌باشد. مردم به انگیزه‌های مختلفی اقدام به اهدای خون می‌کنند که مهم‌ترین آن کمک به هم‌نوع می‌باشد. کمک به هم‌نوع مهم‌ترین انگیزه برای اهدای خون و تبدیل شدن اهداکنندگان به اهداکننده مستمر است(۹، ۸). در مطالعه‌ای که در ایران به منظور بررسی انگیزه‌های اهدای خون انجام شد، مهم‌ترین انگیزه‌های اهدای خون در ۳۹/۱٪ موارد کمک به هم‌نوع، ۳۸/۶٪ اثرات مثبت اهدای خون بر سلامتی و در ۱۱/۴٪ باورهای مذهبی بود(۱۰). در مطالعه دیگری در ایران، بعد از کمک به هم‌نوع، انگیزه‌های مذهبی مهم‌ترین انگیزه اهدای خون بودند(۶). بنابراین به نظر می‌رسد تقویت انگیزه‌های مذهبی، کمک به هم‌نوع و میسر نمودن اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی می‌تواند موجب افزایش تعداد اهداکنندگان و بهبود سلامت خون شود. در مطالعه‌ای به بررسی ارتباط باورهای مذهبی و اهدای خون بر روی ۴۲۸۲ زن و مرد ۴۴-۱۸ ساله پرداخته شد که در این مطالعه ارتباط مستقیمی بین اهدای خون و باورهای مذهبی بچگی و بزرگسالی در اهداکننده زن وجود داشت. اما در مردان ارتباطی بین باورهای مذهبی و اهدای خون مشاهده نشد. فقط تعداد دفعات اهدای خون در مردهای کاتولیک ۴۴-۳۵ ساله بالاتر بود(۱۱). در مطالعه دیگری در برزیل میزان مشارکت افراد در اهدای خون با باورهای مذهبی آن‌ها ارتباط داشت(۴).

هر چند در مطالعه دیگری نشان داده شد که مردم با اعتقادات مذهبی مشارکت بیشتری در رفتارهای نوع‌دوستانه انجام می‌دهند ولی میزان مشارکت این افراد در اهدای خون بیشتر نبود که علت آن پیچیده بودن فرآیند اهدای خون و تاثیرپذیری آن از سایر فاکتورها مثل میزان رضایت‌مندی، ترس و نظر کلی این افراد در رابطه با اهدای خون بود(۱۲).

در این مطالعه تعداد اهداکنندگان بار اول در ایام قدر و تاسوعا و عاشورا نسبت به ماه قبل از آن تفاوت معناداری نداشت. هر چند تعداد اهداکنندگان بار اول در شب‌های قدر نسبت به ماه قبل از آن کمتر بود که از لحاظ آماری معنادار نبود. ممکن است علت کمتر بودن تعداد اهداکنندگان بار اول در ایام قدر، ترس از ضعف به دنبال اهدا به دلیل روزه‌داری باشد.

بیشتر مراجعین برای اهدا در مناسبت‌های مذهبی (تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) مرد بودند(۹۱۴۴ در مقابل ۶۳۰۸) و(۱۳۶۰۰ در مقابل ۱۱۵۸۶) که این الگوی اهدا مشابه الگوی اهدای خون در روزهای عادی بود که میزان مشارکت زنان در اهدای خون بسیار کم و حدود ۶٪ می‌باشد(۳).

در این مطالعه میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده خون در اهداکنندگان ایام قدر بیشتر از اهداکنندگان یک ماه قبل از آن و اهداکنندگان تاسوعا و عاشورا بود که علت آن ممکن است ضعف و گرسنگی به دلیل روزه‌داری باشد در حالی که تفاوتی از لحاظ میزان معافیت به دلیل سلامت دهنده و گیرنده خون بین ایام تاسوعا و عاشورا و روزهای عادی وجود نداشت.

در این مطالعه میزان بازگشت اهداکنندگان مراجعه‌کننده در مناسبت‌های مذهبی با اهداکنندگان مراجعه‌کننده در روزهای عادی مقایسه نشد هر چند به نظر می‌رسد میزان بازگشت مجدد آن‌ها به تجربه اهدای خون آن‌ها بستگی داشته باشد(۱۴، ۱۳). به نظر می‌رسد برنامه‌ریزی برای

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

کاهش اتلاف وقت این اهداکنندگان با در نظر گرفتن تعداد کارکنان و پزشک کافی برای جمع‌آوری خون و هم چنین برخورد مناسب با اهداکنندگان، می‌تواند با ایجاد تجربه خوشایند اهدای خون همراه باشد و بازگشت اهداکنندگان را افزایش دهد. از نقاط قوت این مطالعه بررسی اهداکنندگان مراجعه‌کننده در بازه زمانی پنج ساله بود. از مشکلات مقاله مقایسه وضعیت داوطلبان ایام قدر با اهداکنندگان یک ماه قبل از این ایام بود. در حالی که بهتر بود مقایسه داوطلبان ایام قدر با داوطلبان روزهای عادی ماه رمضان انجام می‌گرفت. چون به دلیل گرسنگی و روزه‌داری تعداد کل اهداکنندگان در ماه رمضان کمتر از روزهای عادی می‌باشد. از طرف دیگر مقایسه وضعیت اهداکنندگان با اهداکنندگان یک ماه قبل انجام گرفت در حالی که ممکن است تعداد داوطلبان خون در ماه‌های متفاوت، متغیر باشد. از طرف دیگر در این مطالعه انگیزه‌های اهدای خون، میزان بازگشت و میزان رضایت‌مندی اهداکنندگانی که در مناسبت‌های مذهبی مراجعه کرده بودند با روزهای عادی مقایسه نشد.

به نظر می‌رسد بایستی مطالعه‌هایی به منظور بررسی انگیزه‌های اهدای خون، میزان بازگشت، میزان رضایت‌مندی این اهداکنندگان و اهداکنندگان عادی انجام گیرد.

نتیجه‌گیری

با توجه به بالاتر بودن تعداد اهداکنندگان و پایین‌تر بودن میزان شیوع عفونت‌های هپاتیت B و هپاتیت C در اهداکنندگان مراجعه‌کننده در روزهای تاسوعا و عاشورا، فراهم نمودن امکانات برای اهدای خون در این روزها می‌تواند به افزایش سلامت و کفایت خون کمک نماید. هر چند تجربه این اهدا می‌تواند در تصمیم‌گیری آن‌ها برای تبدیل شدن به اهداکننده مستمر مؤثر باشد. شناسایی سایر مناسبت‌های مذهبی و غیر مذهبی می‌تواند برای جلب مشارکت افراد در اهدای خون، برنامه‌ریزی برای خونگیری و ایجاد تجربه خوشایند اهدا و هم چنین در فرهنگ‌سازی اهدای خون در جامعه کمک نماید. پر رنگ کردن اهمیت اهدای خون و نیاز بیماران به خون در تمام ایام سال می‌تواند موجب بازگشت این اهداکنندگان در روزهای عادی شود.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از همکاری خانم سحر دهبیدی و آزاده مصلایی در جمع‌آوری اطلاعات و خانم زهرا کسرائیان، آقایان قاسم حسام پور رضوی، مهدی میرزا خانی و داود زارعی و علیرضا صلاح در مشخص نمودن کیت‌های غربالگری و تاییدی تشکر و قدردانی می‌شود.

References:

1- Mansour AH. Blood donor recruitment. ISBT Science Series 2009; 4(1): 11-3.
2- Pessi AB. Religiosity and altruism: exploring the link and its relation to happiness. Journal of Contemporary Religion 2011; 26(1): 1-18.
3- Abohghasemi H, Divkalayi NS, Seighali F. Contribution of religion to blood donation: Iran experience. Asian J Transfus Sci 2011; 5(2): 185-6.
4- Zangiacomi Martinez E, Dos Santos Almeida RG, Garcia Braz AC, Duarte de Carvalho AC. Association between religiousness and blood donation among Brazilian postgraduate students from health-related areas. Rev Bras Hematol Hemoter 2014; 36(3): 184-90.
5- Saroglou V, Pichon I, Trompette L, Verschueren M, Dernelle R. Prosocial Behavior and Religion: New Evidence Based on Projective Measures and Peer Ratings. J Sci Study Relig 2005; 44(3): 323-48.
6- Maghsudlu M. Assessing the Motivation of Blood Donors in 28 Provinces of Iran. Research Collection of Iranian Blood Transfusion Organization 2005; p. 37.
7- Call for Ramadan Blood Donation, Iran Daily 2010; Available from: http://old.iran-daily.com/1389/6/7/MainPaper/3764/Page/7/MainPaper_3764_7.pdf.
8- Moore RJ. Promoting blood donation: a study of the social profile, attitudes, motivation and experience of donors. Transfus Med 1991; 1(4): 201-7.
9- Piliavin JA. Why do they give the gift of life? A review of research on blood donors since 1977. Transfusion 1990; 30(5): 444-59.
10- Maghsudlu M, Nasizadeh S. Iranian blood donors' motivations and their influencing factors. Transfus Med 2011; 21(4): 247-52.
11- Gillum RF, Masters KS. Religiousness and blood donation: findings from a national survey. J Health Psychol 2010; 15(2): 163-72.
12- Otto PE, Bolle F. Multiple facets of altruism and their influence on blood donation. J Socio Econ. 2011; 40(5): 558-63.
13- Kasraian L. Causes of discontinuity of blood donation

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

among donors in Shiraz, Iran: cross-sectional study. Sao Paulo Med J 2010; 128(5): 272-5.
14- Kasraian L. National Disasters in Iran and Blood Donation: Bam Earthquake Experience. Iranian Red Crescent Medical Journal 2010; 12(3): 316-8.

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]

Sci J Iran Blood Transfus Organ 2017; 13(4): 269-276

Original Article

A comparative study of demographic characteristics of individuals who referred for blood donation on religious days and normal days: Five year experience on Shiraz blood transfusion center

Kasraian L.[1,2], Negarestani N.[1,2], Karimi M.H.[1,2,3], Farokhizadeh J.[1,2]

[1]Blood Transfusion Research Center, High Institute for Research and Education in Transfusion Medicine, Tehran, Iran
[2]Shiraz Regional Educational Blood Transfusion Center, Shiraz, Iran
[3]Transplant Research Center, Shiraz University of Medical Science, Shiraz, Iran

Abstract

Background and Objectives

Religious beliefs are one of the positive motivations for blood donation. The present study aimed to compare blood donation on religious days and normal days with respect to donor pattern and safety of donors.

Materials and Methods

This retrospective, cross-sectional study was conducted on individuals who referred to the main centres and portable teams of Shiraz Blood Transfusion Centre, Iran for donation on two days Tasua and Ashura days and three days 19th, 21st, and 23rd of Ramadan (2009-2013) and on similar dates one month before these religious days .Afterwards, the donors' characteristics (age, sex, marital status, and donation status), donor deferral rate, and the prevalence rates of hepatitis B, Hepatitis C, and HIV in blood donors were compared among them. The comparisons were made through proportion tests using Med Calc software (v. 8.0).

Results

The results revealed significant increase in the number of blood donors on Tasua and Ashra days (1.4fold). Most of the donors who referred on the religious days were male ($p < 0.001$). No significant difference was observed regarding marital status and donation status. The prevalence rates of hepatitis B and hepatitis C were lower in the blood donors who referred on religious days and compared to those referring on similar dates ($p < 0.001$).

Conclusions

Higher numbers of blood donors and lower prevalence rate of Hepatitis B and hepatitis C on religious day shows the importance of recruiting blood donors and providing possibilities for blood donation on these days can improve blood adequacy and blood safety.

Key words: Blood Donation, Attitude, Blood Donors, Religion, Blood Safety

Received: 27 Dec 2014
Accepted: 26 Sep 2016

Correspondence: Kasraian L., Community Medicine Specialist. Associate Professor of Blood Transfusion Research Center, High Institute for Research and Education in Transfusion Medicine and Shiraz Regional Educational Blood Transfusion Center.
P.O.Box: 1153, Shiraz, Iran. Tel: (+98711) 6273445; Fax: (+98711) 6264006
E-mail: *lkasraian@yahoo.com*

[Downloaded from bloodjournal.ir on 2026-11-02]